

ÖZEL EĞİTİMDE DEĞERLENDİRME

Önder İŞLEK¹
Demet TİRYAKİ²

DEĞERLENDİRME İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Değerlendirmenin Tanımı

Özel eğitimde değerlendirme, genel olarak bireyin öğrenme sürecindeki güçlü yanlarını, ihtiyaçlarını, özel eğitim hizmetleri için uygun olup olmadığını belirleyerek, öğrenci hakkında karar vermek için bilgi toplamayı içeren bir süreçtir (Pierangelo & Giuliani, 2007). Değerlendirme, özel eğitime ihtiyacı olan bireyin neyi bildiği veya bilemediğini, neyi yapabildiğini veya yapamadığına ilişkin bilgi sağlarken (Gürsel, 2017), aynı zamanda sınıflandırma ve yerleştirme kararlarının dayandırılacağı çok çeşitli bilgilerin sistematik olarak toplanmasını ve yorumlanmasını içermektedir (Gearheart & Gearheart, 1990).

Değerlendirmenin Önemi

Değerlendirme süreci özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim öğretim süreçlerinin planlanmasında, gelişmelerin izlenmesinde, gerekli ise uyarlamaların yapılmasında kritik öneme sahiptir (Kargın & Gengeç, 2021). Bu süreçte birey hakkında verilen kararlar, bireyin mevcut ve gelecekteki eğitim durumunu, ihtiyaçlarını ve hayatının geri kalanını da etkilemektedir (Pierangelo & Giuliani, 2007). Kapsamlı ve ayrıntılı yapılan değerlendirmeler, bireylerin nitelikli bir eğitim alarak iyi bir yaşam sürmelerini sağlayacaktır (Aksoy & Topuz, 2019). Bu sebeple değerlendirme süreci sadece gereksinimi olan birey için değil aynı zamanda değerlendirmeyi yapacak kişiler içinde önemlidir. Değerlendirmeyi gerçekleştirecek kişiler yani bireyin hayatını etkileyecek kararları verecek olan uzmanların çeşitli değerlendirme türleri ve her bir türün ne zaman kullanılacağı hakkında bilgi sahibi olması

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Görme Engelliler Eğitimi AD., islekonder@hotmail.com, ORCID iD: 000-0002-1048-6812

² Arş. Gör. Dr. Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Görme Engelliler Eğitimi AD., demettiryaki@gazi.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-0856-7557

KAYNAKLAR

- Acar, S. (2021). Okul psikolojik danışmanlarının özel eğitim alanında hizmet içi eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(3), 1498-1515.
- Akoğlu, G. (2019). Özel gereksinimli çocuklarda tanı ve değerlendirme, Ç. Dinçer (Ed.), *Gelişimsel tanı ve değerlendirme yöntemi*, (ss.60-99). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Aksoy, V., & Topuz, Ç. (2019). Özel eğitimde değerlendirmenin temelleri, V. Aksoy (Ed.), *Özel gereksinimli öğrencilerin eğitiminde değerlendirme*. (ss.1-11). Ankara: Maya Akademi
- Aksoy, V., & Şafak, P. (2020). 573 Sayılı KHK'dan günümüze özel eğitimde eğitsel tanılama ve değerlendirme: Neredeyiz, nereye gitmeliyiz?. *Turkish Journal of Special Education Research and Practice*, 2(1), 47-67. <https://doi.org/10.37233/TRSPED.2020.0108>
- Arslan, M. (2021). Covid-19 salgını sürecinde hizmet içi eğitim etkinliklerine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 11(3), 1601-1619.
- Arslantekin, B. A. (2015). Görme yetersizliği olan öğrencilerin bağımsız hareket becerilerinin değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 40(180).
- Biswas-Diener, R. (2010). *Practicing positive psychology coaching: Assessment, activities and strategies for success*. John Wiley & Sons.
- Burnham, S. P., Finak, P., Henderson, J. T., Gaurav, N., Batorowicz, B., Pinder, S. D., & Davies, T. C. (2024). Models and frameworks for guiding assessment for aided Augmentative and Alternative communication (AAC): a scoping review. *Disability and Rehabilitation: Assistive Technology*, 19(4), 1758-1772.
- Bruce, K., Vandelandotte, J., & Gandhi, V. (2025). Emerging Technology and Evaluation in International Development. *Artificial intelligence and evaluation. Emerging technologies and their implications for evaluation*, 13-36.
- Campanella, S., Volpe, T., Safar, Y., & Lunskey, Y. (2025). "They need to speak a language everyone can understand": Accessibility of COVID-19 vaccine information for Canadian adults with intellectual and developmental disabilities. *Vaccine*, 45, 126618.
- Chairunnisa, C., & Rismita, R. (2022). Educational challenges for children with special needs in inclusive primary schools. *Jurnal Ilmiah Sekolah Dasar*, 6(1), 48-56.
- Cheng, Z., Zhang, Z., Xu, Q., Maeda, Y., & Gu, P. (2025). A meta-analysis addressing the relationship between self-regulated learning strategies and academic performance in online higher education. *Journal of Computing in Higher Education*, 37(1), 195-224.
- Chen, M. R. A. (2025). Improving English semantic learning outcomes through AI chatbot-based ARCS approach. *Interactive Learning Environments*, 1-16.
- Cheng, S. C., & Lai, C. L. (2020). Facilitating learning for students with special needs: a review of technology-supported special education studies. *Journal of Computers in Education*, 7(2), 131-153.
- Çıkkılı, Y., Gönen, A., Bağcı, Ö. A., & Kaynar, H. (2020). Özel eğitim alanında görev yapan öğretmenlerin bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hazırlama konusunda yaşadıkları güçlükler. *OPUS International Journal of Society Researches*, 15(1), 5121-5148.
- Dayı, E., Ataman, S., & Kösetaş, B. (2022). Özel gereksinimli bireylerin eğitsel tanılama ve değerlendirme sürecinde iş birliği: Aile deneyimleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(3), 2663-2693.
- Deiner, S. (2010). Highlights of anesthetic considerations for intraoperative neuromonitoring. In *Seminars in Cardiothoracic and Vascular Anesthesia* (Vol. 14, No. 1, pp. 51-53). CA: SAGE Publications.
- Dennis, D. V. (2013). Heterogeneity or homogeneity: What assessment data reveal about struggling adolescent readers. *Journal of Literacy Research*, 45(1), 3-21.
- Dönmez, E. (2022). *Türkiye'de Okullarda Eğitim Teknolojileri Entegrasyonu Yönetimine İlişkin Bir*

- Model Önerisi* (Master's thesis, Marmara Üniversitesi (Turkey)).
- Elliott, J. L., & Thurlow, M. L. (2006). *Improving test performance of students with disabilities... on district and state assessments*. Corwin Press.
- Erdoğan, N. I., & Canbeldek, M. (2017). Erken Çocukluk Eğitiminde Ölçme ve Değerlendirme. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 1306-1327.
- Fiscus, E.D.ve Mandell, C.J. (1997). Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Geliştirilmesi.G. Akçamete (Ed.), (H.G. Şenel, E. Tekin, Çev.). Ankara: Özkan Matbaacılık Sanayi.
- Frey, J. R. (2019). Assessment for special education: Diagnosis and placement. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 683(1), 149-161.
- Gearheart, B. R.; Weishahn, M.W., & Gearheart, C.J. (1990). *The exceptional student in the regular classroom*. New Jersey, Prentice Hall.
- Gillies, R. M. (2014). The role of assessment in informing interventions for students with special education needs. *International Journal of Disability, Development and Education*, 61(1), 1-5.
- Gürsel, O. (2017). Özel eğitimde değerlendirme, (Ed.: Diken, İ.H.), *Özel Eğitime Gereksinim Duyan Çocuklar ve Özel Eğitim*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Gürgür, H., Büyükköse, D., & Kol, Ç. (2016). Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde işitme kayıplı öğrencilere sunulan destek hizmetler: Öğretmen görüşleri. *İlköğretim Online*, 15(4).
- Judge, S., Murray, J., Lynch, Y., Meredith, S., Moulam, L., Randall, N., ... & Goldbart, J. (2023). Attributes of communication aids as described by those supporting children and young people with AAC. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 58(3), 910-928.
- Kaczorowski, T., McMahon, D., Gardiner-Walsh, S., & Hollingshead, A. (2023). Designing an inclusive future: Including diversity and equity with innovations in special education technology. *Teaching Exceptional Children*, 55(5), 376-383.
- Kargın, T. (2007). Eğitsel değerlendirme ve bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlama süreci. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 8(01), 1-15.
- Kargın, T. & Gengeç, H. (2021). Değerlendirme süreci, (Ed. Kargın T. & Güldenoğlu, B.), *Özel eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Pegem
- Karaduman, G. B., & Baytar, Z. A. E. S. D. (2024). Sınıf öğretmenlerinin özel yetenek (kaynaştırma) kararı olan öğrencilerin eğitim süreçlerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *The Journal of International Educational Sciences*, (23), 96-111.
- Kettunen, E. (2022). Can my personal trainer be digital? Experiences of digital coaching supporting physical activity and exercise. *JYU Dissertations*.
- Kocaoğlu, A., & Güner, N. (2024). Suriyeli özel gereksinimli göçmen öğrencilerin eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecinin sınıf öğretmeni ve rehberlik ve araştırma merkezi personeli görüşleri doğrultusunda incelenmesi. *Harran Maarif Dergisi*, 9(2), 194-237.
- Kuzgun, Z. (2019). *Özel öğrenme güçlüğü olan bireylerin tanılama sürecinde karşılaşılan güçlüklerle ilgili rehberlik araştırma merkezi (ram) personelinin görüşlerinin incelenmesi* (Master's thesis, Necmettin Erbakan University (Turkey)).
- Lyerly, E. (2025). Distinguishing stop-the-clock breaks from general extended time accommodations. *Disability Compliance for Higher Education*, 30(7), 1-4.
- Mamadiyrov, J., & Rashidova, M. (2025). Teacher's use of multimedia resources technology in teaching mathematics lesson in primary grades. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 5(1), 78-81.
- McLoughlin, J. A., & Lewis, R. B. (2001). *Assessing students with special needs*. USA: Prentice Hall.
- Meyer, E., Sauzéon, H., Saint-Supéry, I., & Mazon, C. (2025). Evaluating a Web-Based Application to Facilitate Family-School-Health Care Collaboration for Children With Neurodevelopmental Disorders in Inclusive Settings: Protocol for a Nonrandomized Trial. *JMIR Research Protocols*, 14(1), e63378.
- Newton, D. A., & Dell, A. G. (2021). *Assistive technology in special education: Enhancing learning and communication* (4th ed.). Pearson.

- Overton, T. (1996). *Assessment in special education: An applied approach*. Merrill, Prentice-Hall, Upper Saddle River,
- Ökçün- Akçamuş M., Ç., . (2022). Erken çocukluk özel eğitiminde değerlendirme, H. Bakkaloğlu., S. Çelik & G. Tomris (Eds.), *Araştırmadan uygulamaya erken çocukluk özel eğitimi el kitabı* (ss. 281-308). Ankara: Vize Akademik.
- Özaydın Y., Yıldırım Parlak, Ş. & Küçük Karahan, S. (2021). Erken Çocuklukta Değerlendirme, (Ed. Kargın T. & Güldenoğlu, B.), *Özel eğitimde ölçme ve değerlendirme*. (ss 338-255) Ankara: Pegem
- Özmen, R. (2014). *Zihinsel engellilerde öğretmenlik uygulaması*. Ankara: Pegem.
- Pierangelo, R. & Giuliani, G. A. (2007). *Understanding Assessment in the Special Education Process: A Step-By-Step Guide for Educators*, Corwin Press.
- Pierce, L. V., & O'Malley, J. M. (1992). *Performance and portfolio assessment for language minority students*. National Clearinghouse for Bilingual Education.
- Porter, L. (2002). *Educating young children with additional needs*. Australia: Allen & Unwin
- Pratama, M. P. (2023). Utilization of Quizizz Platform in the Learning Evaluation Process. *Jurnal Kependidikan Media*, 12(2), 77-84.
- Rizqullah, N. Z., Alekhine, J., Purnomo, R. M. R., & Yuhana, U. L. (2024, February). Enhancing school data security with multi factor authentication. In *2024 IEEE international conference on Artificial Intelligence and Mechatronics Systems (AIMS)* (pp. 1-6). IEEE.
- Smith, D. D., & Tyler, N. C. (2019). *Introduction to Special Education: Making a Difference*. Pearson.
- Salvia, J., Ysseldyke, J. E., & Bolt, S. (2017). *Assessment in special and inclusive education*. Belmont: Wadsworth
- Setiadi, A. (2025). *Students' perception on the use of android-based e-ujian application for the final examination: a case study at smp atthayyibah kerinci* (Doctoral dissertation, UNIVERSITAS jAMBI).
- Skorupiński, P. M. (2015). American educational research association, american psychological association, national council on measurement in education, standards for educational and psychological testing. *Kwartalnik Pedagogiczny*, 238(4), 201-203.
- Şanal, Özer, (2023). Özel eğitim öğretmenleri için dijital değerlendirme araçları: Zorluklar ve fırsatlar. *Yaşadıkça Eğitim*, 37(2), 477-488. <https://doi.org/10.33308/26674874.2023372556>
- Tanrıverdi, A. (2019). Özel eğitimde informal değerlendirme türleri, V. Aksoy (Ed.), *Özel gereksinimli öğrencilerin eğitiminde değerlendirme*. (ss.101-121). Ankara: Maya Akademi
- Tarafdar, S. A., Seoudi, N., Luo, R., & Winston, K. (2025). Experiences of medical students and doctors with dyslexia: A systematic review. *Medical Education*.
- Topal, B. (2024). *İlkokullarda özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilere destek eğitim veren öğretmenlerin matematik öğretimine ilişkin görüş ve önerileri* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Töret, Z. (2020). Ağır ve çoklu yetersizliği olan öğrencilerin değerlendirilmesi. P. Şafak (Ed.) Ağır ve çoklu yetersizliği olan öğrencilerin eğitiminde stratejiler içinde (ss. 165-182). Vize Yayıncılık.
- Vu, T. T. N. (2021). Understanding validity and reliability from qualitative and quantitative research traditions. *VNU Journal of Foreign Studies*, 37(3).
- Wortham, S. C. (2014). *Assessment in Early Childhood Education: Pearson New International Edition*. Pearson Higher Ed.
- Yağan Güder, S. & Alabay, E. (2019). Türkiye'de ve dünyada gelişimsel tanı ve değerlendirme yöntemi, Ç. Dinçer (Ed.), *Gelişimsel tanı ve değerlendirme yöntemi*, (ss.2-25). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Yaylacı, F., & Güller, B. (2022). Rehberlik araştırma merkezleri tarafından bir ön değerlendirme raporu ile yönlendirilen olgularda tanınal tutarlılığın değerlendirmesi. *Türk J Child Adolesc Ment Health*, 29(1), 35-40.